

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO XXXV (29)

Štev. (N°) 5

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

5. februarja 1976

K Prešernovemu dnevu

8. februar je dan Prešernove smrti. Že pred vojno smo ta dan smatrali za praznik narodne kulture, ga praznovali po šolah in na ta dan razdeljevali nagrade najpomembnejšim kulturnim delavcem. To se je ohranilo tudi po vojni ter pomeni danes že kulturno tradicijo.

Letos vežemo ta dan še z drugim Prešernovim jubilejom. Pred dobrim mesecem — 3. dec. — je preteklo 175 let od njegovega rojstva. Pred 175 letom se nam je rodil človek, ki naj velja med nami in pred svetom za predstavnika slovenskega duha in kulturnega ustvarjalnega dela, kot tak, o katerem je že pred sto desetimi leti (1866) zapisal Stritar, da se z njegovo zbirko Poezij lahko na sodni dan predstavimo Bogu, da smo kulturno dozorel narod. Slovenski jezik, ki je do Prešerna le ubogo jecjal, je on dvignil v pojočo poezijo, na razvojno višino evropskih jezikov in se z njo uvrstil med svetovne pesnike. Slovenski jezik ima v njem svojega mojstra, slovenska besedna umetnost svojega prvega klasika, in enotni knjižni slovenski jezik svojega vzpodbudnika in soustvarjalca. To je eden prvih povodov njegovega vsenarodnega češčenja. Drugi pa je v poudarku zavesti svojske slovenske narodnosti, ki jo je Prešeren potrdil s tem, da se ni uklonil ne ilirstvu ne panslavizmu, temveč je ostal kot za „večnost zabiti“ v svoje slovenstvo, kajti četudi smo majhni in nepomembni, imamo od Boga dolžnost vztrajati v svoji narodni samobitnosti prav do sodnega dne. In še v tretjič nam je osvetlil pot v bodočnost: napil je zdravico najprej slovenskemu narodu, nato miru s sosedi in potem združenju z vsem svetom v pravem humanizmu: živé naj vsi narodi v prijateljstvu, v takem, da bo tudi vsak poedinec „prost,“ to je svoboden.

Ob 175 letnici rojstva in v spominu na smrtni dan in na ideale velikega Prešerna, nam, ločencem od domovine in od matične jezikovne in narodnostne kompaktnosti, morajo biti ti ideali še posebej prisotni v duhu in v dejanjih. Bog je med drugimi jeziki dal našemu svojo posebnost, in je enakovredna drugim jezikom, a nam dal tudi dolžnost, govoriti ga in gojiti, se v njem izpovedovati in v njem ustvarjati „do zadnjega dne.“ Ta jezik ni samo gramatični red zvokov in pravil, temveč je v njem izražena tisočletna zoričev Slovenec v to, kar smo: je izraz našega slovenstva, torej naša sveta dediščina. Če smo od domovine oddaljeni toliko tisoč kilometrov, nas ne odvzame razdalja, da ne bi ostali zvesti temu krvnemu dolgu v sebi. Posebno sedaj, ko razdalij ni več in ko svet spoznava, da le na temelju svojega rojstnega jezika in duha moreš postati kulturno tvoren tudi v drugačni sredini (kakor ugotavljajo zdaj še v Kanadi, Avstraliji, USA in drugod). Ljubi svoj jezik, rasti z njim, goji ga, beri in piši v njem, ustvarjaj kulturno v njem tudi in predvsem v zdomstvu. Ceni žrtve vseh tistih naših kulturnih delavcev, ki v našem jeziku delajo med nami, tiskajo časopise, knjige, pojo v njem in ustvarjajo jezikovno domačnost v okolju drugih jezikovnih skupin. Prešernov dan naj bo njihov dan, praznik tega in takega kulturnega dela med nami, in zato tudi zavesti, da je slednje tako delo treba podpirati, zanj nekaj žrtvovati, skratka: ljubiti ga in še ljubiti!

Kot je bil Prešernu jezik temelj vsega njegovega dela, izražanja v umetnosti, narodoljubja in svobodoljubja, tako naj nam bo jezik osnova za naše skupinsko zbiranje, za naše življenje v skupnih domovih, za naše prizadevanje v katerikoli smeri, da se ohrani naše slovenstvo med nami. Komu naj zapojemo s Prešernom prvo zdravico? Naši mladini, fantom in dekletom, ženam in možem: naj postanejo živi udje slovenske skupnosti, vse od vrtec do ljudskih šol, srednjih in najvišjih... vse od otroka do mladeniča, do žene in matere in očeta novih družin, babic in dedov! Rastimo v slovenski narod v zdomstvu, pa v zavesti, da smo mi tu in oni tam ene krvi, da smo en narod. Ta se je sicer razlil brez meja v svet, pa ima

PO TITU BREZ SPREMENB

KORUPCIJA IN MANJVREDNOST ŽENSKÉ

Medtem, ko se v zahodnoevropskih prestolnicah, v Washingtonu in v drugih državah svobodnega sveta zadnja leta opazovalci razvoja v Jugoslaviji sprašujejo, kaj se bo zgodilo v tej državi po smrti komunističnega diktatorja Tita, si po poročilih tiskovnih agencij ANSA in AP tega vprašanja znotraj Jugoslavije doslej nihče ni upal glasno zastaviti, dasi je vsem neprestano v mislih.

Ob nedavnem Titovem potovanju skozi Zagreb v Slovenijo pa je neka zagrebška časnikarka to vprašanje zastavila diktatorskemu maršalu, da ji je ta nato odgovoril: „Prav nič posebnega. Jugoslavija je kolektivna zgradba in mehanizem za nasledstvo že deluje. Hipoteze, ki jih postavljajo glede bodočnosti Jugoslavije po mojem izginotju,“ je nadaljeval diktator Tito, „izvirajo iz slabega poznanja našega družbenega sistema, njegovih organizacijskih struktur in politično-ideoloških temeljev naše družbe. Pri nas imamo kolektivno vodstvo, tako na federalni kakor na republiški ravni. Njegovo vrhovno vodstvo, predsedstvo republike, predvideva rotacijski sistem za predsednika in podpredsednika. Ta sistem učinkovito deluje že več let. Zato jaz lahko kateri koli trenutek izginem, ne da bi se kar koli spremenilo.“

Titov odgovor partijski časnikarki bi odgovarjal položaju, če bi bile v komunistični Jugoslaviji notranje razmere normalne, kakor so v nekaterih demokratičnih državah v Zahodni Evropi. Tako pa je spričo ideoloških, narodnostnih in gospodarskih trenj med posameznimi narodi, ki Jugoslavijo sestavljajo in v jugoslovanski komunistični partiji sami, ki je deljena na pro-sovjetsko in na nevtralnno, če že ne na pro-zahodno frakcijo, resnemu opazovalcu razvoja in državi težko odn. nemogoče tako optimistično gledati na moment Titovega izginotja z jugoslovanske politične pozornice. Grožnja Brežnjeve doktrine visi kakor Damoklejev meč nad narodi Jugoslavije, ker bo Moskva z lahkoto našla izgovor za svojo intervencijo v Jugosla-

svoje večnostne korenine v tistem terenu slovenske etnografske kompaktnosti, ki zasluži zavarovanje in svobodo naznanj in naznотraj. V združenji Sloveniji, kot je bila v času „slovenskih očakov“ v Karantaniji in s svobodnimi državljani! Tudi ta ideal je iz Prešerna. In delati zanj velja tudi za nas, ki smo izven tega zemljepisnega kroga, toda zajeti smo v celoti v njega duhovni obseg slovenske narodne in politične samobitnosti.

In kakor težimo mi v svetu po slovenski državnosti in svobodnosti v etnografski domovini, tako je Prešernov in naš ideal bratstvo vseh narodov s slednjim v njegovi polnosti, in z vsemi v mirni družini narodov, svobodnih narodov, ki naj jih kot celota vodi princip humanosti. Da, konkretno: princip človečanskih pravic, vseh štirih svoboščin: svobode vesti in vere, besed in tiska, zbiranj in dela... Seveda, najprej v naši lastni domovini! Dolžnost imamo, da njo navajamo na pot, ki naj Jo pripelje — svobodno združeno Slovenijo — v društvo svobodnih narodov, iz razcepa sfer v svet brez imperialističnega tiranstva, tega Prešernovega „vraga,“ ki moti sporazumevanje narodov. Pot v demokracijo ljudstva in hleba!

Danes je Prešernov dan. Dan narodne kulture, bratstva narodov in svetovne svobode. Dan človečanstva. In predvsem: praznik slovenstva doma in v zdomstvu. Praznik slovenskega genija.

Praznujmo ga s Prešernom: Bog živi ves slovenski svet! To je: ves svet, ki se priznava k slovenstvu. Odpirajmo mlademu rodu pot vanj. Podpirajmo vse, kar naj mu bo opora na tej poti: s slovenskim družinskim govorjenjem, petjem, s šolanjem in predvsem s — tiskom. Z vsem, kar ustvarja, plemeniti in razvija slovensko kulturo v zdomstvu.

td

viji, če se bo vodstvo v Kremlju zazdela potrebna za ohranitev ali razširitev sovjetskega imperija.

Iz nadaljnjih izjav ostarelega diktatorja Tita zagrebški časnikarki so tudi potrjene razrvane moralne in gospodarske razmere v partiji in državi, za katere opazovalci že dolgo vedó, le partija sama jih javno doslej ni hotela priznati.

Diktator Tito se je zgražal nad „pomnjanjem samokritike partijskih članov“ in očital komunistom, da „težijo v birokratizacijo. Nihče ne bere tistih prekleth papirjev, katerih sestavljanje nam jemlje toliko časa; naučiti se moramo izvrševati stvari hitreje, kakor doslej.“ Diktator Tito je potrdil, da so partijske neštevilne resolucije, sklepi, navodila itd. mlatenje prazne partijske slame, stvari, za katere se partiji, še manj ostali jugoslovanski državljani malo ali nič ne menijo.

Za svojo ugotovitev o obstoju „novega razreda“ v komunistični Jugoslaviji je pred leti Milovan Djilas skoraj izgubil glavo (izgubil je ministrski stolček, vse partijske privilegije in končno svobodo z dolgoletnim zapornim). Diktator Tito pa je, ne da bi sebi očital, da je prav tak, zagrebški časnikarki o „novem razredu“ v komunistični Jugoslaviji potrdil, da se partiji na vse načine „protizakonito bogatijo“ in nadaljeval: „Nihče v Jugoslaviji, niti jaz sam ne, nima takšne plače, da bi si lahko privoščil gradnjo luksuznih vil. Mi nismo slepi in gluhi, spričo takih dejstev. Ne bomo napadali kar vseprek, toda bomo neizprosni s tistimi, ki so se nezakonito obogatili.“

V zvezi s tem je diktator Tito objavil, da „se bodo začeli veliki procesi proti številnim skupinam ljudi, ki delajo v zunanjetrgovinskem sektorju in ki so povzročili tisoče milijonov škod“ jugoslovanskemu gospodarstvu, ko so si spravili v lastne žepo do deset odstotkov vrednosti trgovskih pogodb z inozemskimi podjetji. „Ti funkcionarji so zaprti, pripravljajo se obtožnice in krivci bodo strogo kaznovani,“ je grozil diktator Tito.

Tako v Jugoslaviji kakor v inozemstvu opazovalci ugotavljajo, da bi med temi „nezakonitimi bogatini“ v Jugoslaviji kot prvi moral na zatožni klop maršal sam s svojo najožjo okolico, ki že 30 let ropajo državo s svojim partijskim aparatom in ogromne vsote nalagajo na svoje račune v inozemske banke. V stari „kapitalistični“ Jugoslaviji kraljeva družina ni živela tako razkošno, kakor živi sedaj vodstvo „ljudske“ republike Jugoslavije.

Kljub določilom v ustavih komunističnih držav, ki so v večini primerov kopije ustav demokratičnih držav, da so „vsi državljani“ enaki pred zakonom in kljub neprestani partijski propagandi, da je „ženska resnično osvobodjena“ v komunističnih državah, poznavalci razmer v državah za železno zaveso, kamor spada tudi Titova Jugoslavija, ugotavljajo, da je dejanski položaj ženske v komunističnih režimih nezavirljiv. Njena enakost se kaže v opravljanju najtežjih del, izgubi spoštovanja materinstva, spremenjena je v številko proletarske množice, ki jo vodi partija.

Te ugotovitve so — verjetno nehoté — izzvenele iz (očitajočih) vprašanj zagrebške časnikarke diktatorju Titu, ko sta se razgovarjala o „položaju žene v naši družbi“. Časnikarka je izjavila, da je „videti malo žena v naših vodstvenih organizmih, kljub temu, da je žensk, ki delajo, nad poldrugi milijon.“ Diktator Tito ugotovitvi ni mogel ugovarjati in se je samo izgovoril, da „se morajo žene pokazati bolj aktivne, če hočejo v celoti doseči spoštovanje svojih pravic.“ Diktator Tito je s tem nepremišljenim odgovorom potrdil, da ženska v komunistični Jugoslaviji nima vseh pravic, se pravi, je za partijo manjvredno bitje. Tudi z dodatnim izgovorom: „In še, če je tudi res, do ima žena mnogo problemov, vedeti morate, da jih imamo tudi mi, možje,“ diktator Tito zadeve ne more popraviti.

Testimonio de paz y amor

En una reciente pastoral un obispo argentino, mons. Gottau, traza un panorama sombrío de la sociedad actual, especialmente en nuestro país, y llama fervientemente a una renovación. Entre sus conceptos figuran los que a continuación reproducimos:

“Al dirigir la vista hacia el mundo, lo vemos lleno de egoísmo, odio, rencor, división de clases sociales, violencia, guerras, guerrillas.

Los hombres que debieran ser hermanos, se odian y se matan entre sí. Mientras unos sufren hambre, otros acumulan riquezas. Se cometen toda clase de injusticias y atropellos. El que tiene dinero, sale pronto de la cárcel. El que no tiene, por un hurto cualquiera, sufre semanas y meses, la privación de su libertad. A los que roban ingentes sumas de dinero, nada se les puede probar. Al que se lleva un cabrito, se lo encarcela haciendo partícipe de ese sufrimiento a toda su familia.

En medio de este mundo materialista. En medio de la intranquilidad que vivimos. En medio de la tremenda preocupación que todos tenemos, surge una pregunta. ¿Qué pasa con nuestra Patria? ¿Por qué no hay paz? ¿Por qué tantas muertes? ¿Por qué se habla de asesinos y ladrones? ¿Quiénes son los culpables? Reflexionamos y nos decimos: ¿No será que todos tenemos un poco de culpa? ¿Todo este tremendo malestar no surgirá porque en el pequeño mundo en que vivimos tampoco tenemos paz? ¿Por qué no nos comprendemos? ¿Por qué no nos ayudamos? ¿Por qué estamos llenos de egoísmos?

Nosotros pertenecemos a esa IGLESIA del Señor. Nosotros queremos cumplir el Mandato del Señor y queremos ser un vivo testimonio de Amor y de Paz.”

175 obletnica Prešernovega rojstva

3. t. m. smo obhajali Slovenci 175. obletnico rojstva svojega največjega pesnika Franceta Prešerna. To je vesel jubilej, ki pa navaja tudi k razmišljanju.

Če hočemo razložiti pomen in aktualnost te obletnice iz običajne frazeologije, ki bujno požene ob vsaki Prešernovi obletnici, potem moramo seči samo po njegovih „Poezijah“, ki nam razodevajo pravega Prešerna, tistega, ki ga edinega in zares lahko imamo radi. Kajti ne moremo se ogreti za psevdoprešerna, za Prešerna aktivista internacionalizma, liberalne ali celo socialistične naprednosti, evropeizma ali laicizma, ki nam ga ponujajo na številnih proslavah, kjer zvlečejo govorniki na oder nedolžne šolske otroke, da z recitacijami vedno istih verzov olepšajo in ožarijo s Prešernovo besedo in slavo svojo miselnostno puhlost in svoje nerodno snubljenje za kak določen politični tabor. Mnogokrat je Prešeren ponižan v propagandisti za ideje, katere mu podtikajo ljudje, katerim je v resnici Prešerna, njegovih poezij in njegove resnične miselnosti malo mar.

Kaj bi danes rekel Prešeren, če bi se znašel na kaki taki uradni proslavi? Najbrž bi se hudo začudil, kako je mogoče izkoriščati njegove verze za tisto, česar on ni mislil in česar gotovo ni hotel ali ne bi hotel, če bi bil slutil, kaj čaka njegov narod v prihodnosti. Prešeren je bil resnično svobodoljuben duh in njegova poezija je pognala ne le iz njegovega talenta, ampak tudi iz njegove misli in iz njegove ljubezni do lastnega naroda in do svobode. Če bi bil pesnil Prešeren samo zaradi talenta in slave, bi se bil morda odločil za pesnikovanje v nemškem jeziku, ki ga je odlično obvladal, kot je dokazal v nekaterih svojih nemških pesmih. Če pa se je odločil za slovenščino, ki jo je moral šele on spreminjati iz plemenite surovine v fino glasbilo svoje pesmi, ga je pripravila do tega njegova jasna misel. Vedel je, da je največ vredno tisto, kar je pristno, in da bo zato njegova poezija največ vredna, če bo pristna — če bo namreč zapeta v njegovem materinem jeziku, v jeziku njegovega naroda, kateremu je bila tudi namenjena. Ni šele razglabljal, ali se splača pisati v slovenščini ali nismo morda Slovenci premajhen narod, da bi se odločil pisati v slovenščini. Ni se vdajal cmerjenju o majhnosti slovenskega naroda, ker je vedel, da narodov ne dela velike njihovo število — saj številne so tudi mravlje in gosenice — ampak njihova kvaliteta, njihov pogum, poštenost in kultura. Pod kulturo pa je razumel predvsem človeško širino, človeško bratstvo, iskrenost, plemenitost misli in čustev in zasidranost v splošni evropski kulturi, v kateri naj bi se čutili Slovenci doma in njeni soustvarjalci kot pravi evropski narod, enakopraven med enakopravnimi, ne pa nekaj podnarod. Ene izmed bistvenih značilnosti Prešernove poezije, značilnosti, ki nam jo napravljajo tako drago, je prav ta ponos,

to njegovo evropejstvo, neločljivo povezano s slovenstvom.

Naprednost, ki jo je imel Prešeren v mislih, ni bila povezana s pojmom te ali one ideologije, ampak je izvirala iz misli, da moramo biti Slovenci kot evropski narod enakopraven in enakoveren partner drugim, sosednjim evropskim narodom. Izrazilo, za svoj čas kar izjemno je občutil narodno individualnost slovenskega naroda, njegovo posebno zgodovino, njegov narodni prostor, njegovo kulturno svojskost, celo v pesmih, ki se zdijo vse prej kot zvezane z nacionalno idejo, kot npr. „Pesem od železne ceste“. Z Vrazom, ki je zagazil v močvaro ilirstva in je zato cagavo zanikal smisel narodne individualnosti Slovence, se ni spustil v žolčno polemiko, kot bi storil marsikdo drugi, kajti s tem bi bil vzel njega in njegove zmedene ideje preveč resno — ko pa jih ni imel za resne. No, odpravil ga je zviška, suvereno, pomilovalno, ker je razumel njegovo miselnostno nevrednost, skoraj dobrohotno in sočutno. Odpad od slovenstva mu je pomenilo bolj nesrečo kot izdajstvo. Tak odpadnik mu je vzbujal bolj pomilovanje, čeprav pomešano z ironijo, kot pa jezo. Pomenil mu je duševnega siromaka in cagavca, ne pa resnega nasprotnika.

Absolutno nerazumljivo je, kako se morejo kititi s Prešernovimi verzmi tisti, ki zanikajo pravico do idejnega pluralizma in skušajo omejevati svobodo. On, kateremu sta nemško-avstrijski centralizem, reacionarstvo in centralistična cenzura omejevala svobodo delovanja in mu cenzurirala pesmi, ni mogel in tudi danes ne bi mogel potegniti s tistimi, ki spet cenzurirajo in prepovedujejo. Kdor skuša tolmačiti Prešerna in njegovo poezijo kot podpornika in idejnega predhodnika ideološkega totalitarizma ne glede na barvo, ta ali sploh ni nikdar prebral nobene Prešernove pesmi, oziroma je ni bil sposoben razumeti, ali pa zavestno laže in izkrivlja Prešernovo misel. Prešeren je lahko za Slovence kot za vse druge, ki ga poznajo, samo pojem osebne zavzetosti za lepoto in svobodo — to dvojje je bilo zanj nerazdružljivo povezano — nikoli pa pojem nekulture, cenzure, zatiranja svobode in opravičevanja nasilja.

Novi list, Trst, 11. 12. 1975.

Nov Saharov

ZNANI RUSKI PROTIREŽIMSKI ZGODOVINAR ANDREJ AMALRIK je po skrivnih kanalih poslal ameriškeemu predsedniku Fordu pismo, v katerem mu sporoča, da sovjetska policija ne dovoli njemu in njegovi ženi skupaj potovati v ZDA, „kar nasprotuje določilom helsinške konference o svobodnem gibanju ljudi po svetu.“ Amalrik piše, da je bil lansko leto povabljen predavati na ameriški univerzi Harvard in George Washington ter na nizozemsko univerzo v Utrechtu, pa ga žena ni smela spremljati.

SOVJETI SLABO GOSPODARIJO

KRIVO ZOPET „SLABO VREME“

Celotno sovjetsko gospodarstvo je povsem odvisno od dobrih ali slabih poljedelskih letin, ker ostaja ZSSR kljub industrializaciji in sproletarizaciji prebivalstva dejansko poljedelska država. Istočasno se sovjetska komunistična partija trudi, da bi državo, kot trdnjavo svetovnega komunizma, spremenila v vseh ozirih v neodvisno od zunanjega sveta, kolikor je pač v danih razmerah možno.

Zato vsako leto v Kremlju zaskrbijo pričakujejo, kakšen bo pridelek žitaric, ki so osnovna hrana ljudem in živali v ZSSR. In skoro vsako leto jim „slabo vreme“ pokvari žetev, odn. količino žitaric, ki jo je partijska planifikacijska komisija v Kremlju določila. Nikakor pa se sovjetska partija — in takšne so tudi partije po vseh državah za železno zaveso — noče sprijazniti z dejstvom, da poljedelstvo ni odvisno samo od vremena, temveč tudi od osebnih iniciativ tistega, ki zemljo obdeluje. Vreme v komunističnih državah imajo, osebne iniciative pa ne. In ta druga postavka je važnejša od prve.

Tako se je tudi lansko leto zgodilo, da „zaradi slabega vremena“ pridelek žitaric v ZSSR ni dosegel določene količine 215 milijonov ton, temveč samo 140 milijonov ton, se pravi 75 milijonov

ton manj ali komaj 65% planirane količine. Moskva se je zato spet morala ponižati in se obrniti na „kapitalistično“ ZDA, kjer slabo vreme „nikdar ne pokvari žetve“, da so ji doslej prodali okrog 14 milijonov ton žita. Da bodo mogli v ZSSR ohraniti — ne povečati — število svoje živine, bodo morali za njihovo prehrano nakupiti še več kot 16 milijonov ton žitaric in to spet na „kapitalističnem“ Zahodu.

Vse te podatke je objavil uradni sovjetski Centralni svet za statistiko, tako da jim je vsekakor verjeti, ker je znano, da bi ta svoj nov poljedelski poraz Moskva prikrila, če bi le mogla. Običaj je, da v ZSSR in v vseh komunističnih državah statistike krojijo po partijskih željah, ne po stvarnosti.

V ZSSR lansko leto tudi niso dosegli „ciljev“ v industrijskem porastu: samo 6,7% namesto zastavljenih 8,8%, prav tako ne v celotni državni produkciji, ki je znašala le 4,3% namesto določenih 7,5%.

Medtem, ko ji manjka žita in drugih poljedelskih pridelkov, se pravi hrane za ljudi in živino, pa Moskva troši ogromne vsote rubljev za svoje oboroževanje in za „osvajanje“ vesolja. Megalomanija je že stoletja stara bolezen Moskve, carske in sovjetske.

Sovjetizacija Angole

ZDA SE NE MOREJO ODLOČITI

Medtem ko se je položaj v Angoli, kjer se bijejo za oblast prosovjetska MPLA in pro-zahodni UNITA ter FNLA, nekoliko pomiril, ker se je napredovanje MPLA kljub sodelovanju ok. 10.000 kubanskih vojakov, ustavilo, protikomunistične formacije pa se reorganizirajo in se skušajo utrditi na svojih položajih, pa se v ZDA nadaljuje polemika med ameriškim kongresom in Belo hišo o koristnosti ali nekoristnosti ameriške pomoči protikomunističnim silam v Angoli.

Bela hiša kljub nasprotovanju kongresa stoji na stališču, da ZDA ne smejo pustiti Moskvi prostih rok v Angoli in s tem na afriški celini.

Predsednik Ford je odkrito izjavil, da bodo Amerikanci „imeli priliko obžalovati“ glasovanje, s katerim je kongres ustavil nadaljevanje ameriške pomoči protisovjetskim silam v Angoli.

Ford je izjavil, da bosta UNITA in FNLA uničeni, če se bo sovjetski in kubanski pritisk nadaljeval, kakor doslej, neovirano od svobodnega sveta. V vrstah MPLA se bori nad 10.000 kubanskih vojakov, Moskva pa je doslej poslala MPLA vojaške in gospodarske pomoči v višini nad 200 milijonov dolarjev ter več sto svojih „vojaških svetovalec“.

Ford je odkrito povedal, da so pro-

tisovjetske sile dobile od ZDA doslej samo tri milijone dolarjev pomoči ter nekaj pomoči od Južne Afrike, ki pa jo je vzporedno s severnoameriško tudi umaknila.

V ZDA nekateri Fordovi svetovalci sedaj predlagajo, naj bi Bela hiša uporabila proti Moskvi žito kot orožje. Sedaj ko ZSSR tako potrebuje žito, naj bi ZDA prodajo žita Moskvi pogojile z ustavitvijo sovjetske intervencije v Angoli. Ti svetovalci na sploh predlagajo, naj bi ZDA v bodoče z vsemi komunističnimi režimi postopala odločneje predvsem na gospodarskem področju, kjer so ti režimi zaradi svojih razravnih gospodarstev najbolj občutljivi.

Moskva je v svoji imperialistični politiki v Angoli šla tako daleč, da je pred nekaj dnevi sporočila MPLA, da ji bo poslala tudi „pomoč v živilih“, ki jih kupuje na Zahodu. Tako bi dejansko Zahod preko Moskve hranil komunistične partizane v Angoli.

VATIKAN je minuli petek objavil dokumente, iz katerih je razvidno, da je vatikanska diplomacija smatrala ustanovitev in obstoj judovske države v Palestini za „utopično zadevo“ in pravilno predvidevala, da bo „judovska država v Palestini povzročila vrsto težkih mednarodnih problemov“.

Mednarodni teden

KANADSKI PREDSEDNIK TRUDEAU je v začudenje svobodnega sveta in resnih kanadskih državljanov na obisku v Havani izjavil, da je diktator Castro „državnik svetovnega formata“, da je „zelo dobro informiran o Afriki“ in da je „po dobrem premisleku in poznanju položaja poslal 10.000 kubanskih vojakov v Angolo.“ Kanadsko in ameriško časopisje, med njimi New York Times, se sprašuje, če je Trudeau pozabil na mnenje Organizacije za afriško enotnost, ki je nedavno zasedala v Addis Abebi in na izjavo kubanskega podpredsednika, ko je ta dejal, da „bo Kuba še naprej pošiljala svoje vojake v Angolo za ubijanje Afrikancev, pa naj bo to Afriški organizaciji za enotnost všeč ali ne.“

ZAKONCA TRUDEAU na svojem potovanju po treh latinsko-ameriških državah — Mehiko, Kuba in Venezuelo — uganjata pravi teater. Že v Mehiko je n. pr. Trudeaujeva žena izven protokola iznenada zahtevala, da sme govoriti ter je nato na nekem banketu govorila o ženskih pravicah in o ženi mehiškega predsednika Echeverrije. Ta je nato tudi prelomila protokol in ji odgovorila. Na banketu v Caracasu pa je Trudeaujeva žena pred 110 gosti zahtevala, da ji dovolijo peti, čemur se je venezuelski predsednik López zasmejal. Trudeaujeva žena ga je zavrnila, naj se ne smeje in je začela neko pesem o materinstvu in o ženi sploh. Perezova žena je planila v jok in objela Trudeaujevo ženo. Opazovalci ugotavljajo, da so južnoameriška vina za kanadske ženske premočna.

PISCA KNJIGE „AMERIKANCI V ITALIJI“, R. Faenza in M. Fini, ki je nedavno izšla v Milanu, trdita, da je sedanji papež Pavel VI. med 2. svetovno vojno sodeloval s CIA-o, takrat imenovano OSS (Office of Strategic Services). Vatikanski nunej v Tokiju da je preko irskega veleposlaništva v Rimu poslal v Washington razne tajne japonske dokumente. Vse to da je organiziral Giovanni Battista Montini, ki je sedaj papež Pavel VI. V isti knjigi pisca tudi trdita, da je Vatikan skupaj z ameriško vlado pomagal takoj po vojni organizirati protikomunistično kampanjo v Italiji, da je partija izgubila na volitvah leta 1948 in pozneje. Kritiki knjige ugotavljajo, da Vatikan vendar ne bo stal prekrižanih rok v boju proti kateri koli komunistični partiji.

PROSLAVO 58. LETNICE „boljševiške revolucije“ v Rusiji je lanskega 9. novembra izkoristila posadka nekega sovjetskega protipodmorniškega patrolnega čolna, ki se je uprla in usmerila ladjo proti Švedski. Sovjetski radar je odkril beg ter je Moskva poslala vojna letala, ki so zagrozila posadki ladjo potopiti, če se ne vrne v Rigo v Latvijo. Posadka se je zbal in se predala. Kaj se je zgodilo z upornimi mornarji, si bralec lahko sam predstavlja.

Vsak lenuh je nevoščljivec.

Star pregovor

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Nova vladna kriza je ta teden pritegnila pozornost opazovalcev na ta konkretni dogodek, ki je le nov dokaz nejasnega stanja celotne argentinske politike. Ministra za delo in gospodarstvo, Ruckauf in dr. Cafiero, sta ponovno predložila svoje ostavke, kar je postala že navadna elegantna formula, s katero se v Argentini odslavlja že nezaželjeni sodelavci.

Ponovno zamenjavo zlasti gospodarskega ministra, sredi hude krize ni težko razložiti, a vzroki ne tičijo v hudem gospodarskem polomu (katerega ni povzročil dr. Cafiero, marveč ga le ni mogel zavreti), temveč v enostavnih političnih razlogih. Ti trenutno kažejo na nekakšen (strateški) umik sindikalnih vrst s političnih pozicij, saj je vsem znano, da sta oba odstopivša ministra imela vsvo zaslobo sindikatov. To se ponovi z novim delavskim ministrom Unamunom, ni pa to verjetno za dr. Mondellija, gospodarskega ministra, ki je bil doslej predsednik Centralne Banke. Unamuno pa izhaja iz sindikalnih vrst in je bil doslej predsednik zbornice mesta Buenos Aires.

Da dr. Cafiero ne bo dolgo ostal na svojem mestu je bilo razvidno že ves pretekli teden. Saj so iz gopsodarske ekipe že tedaj izstopali številni in kvalificirani sodelavci. Eden od njih je enostavno izjavil, da „nima smisla“ ostajati na svojih mestih, ko tako in tako ne

morejo nič narediti. Da je stanje res obupno, kaže nenehna in bliskovita rast cen, padec argentinske valute na „turiistični“ in črni borzi, kjer je že krepko presegel 200 novih pesov, pa več kot 400% narastek fiskalnega deficita.

Po mnenju marsikaterega opazovalca vlada sploh ne ve, kaj naj v sedanjem položaju ukrene. Vladni krogi in pa znameniti „obroč“ okoli predsednice si dajo več opravka s krizo v peronističnih vrstah kot s krizo v državi. Ko imajo na vidiku prihodnje volitve (ki bodo morda letos, morda pa šele drugo leto pred marcem), skušajo doseči edinstvo v strankinih vrstah, kar pa je seveda kaj težko delo. Prve korake je storil sedanji notranji minister Ares, ko se je v četrtek 29. sestal z upornim guvernerjem province Buenos Aires Calabrojem. Temu sestanku bodo sledili še drugi, z raznimi upornimi skupinami, vendar je končni rezultat (zlasti z vidika imenovanja kandidatov na volilne liste) kaj dvomljiv.

Medtem pa, ko podjetniki ostro protestirajo proti vladni gospodarski politiki in grozijo s fiskalno stavko (enostavno ne bodo plačevali davkov) se na mnogih krajih slišijo napovedi, želje in pozivi k vojaškemu udaru. Vendar obojene sile zaenkrat strumno stojijo za svojim geslom nevmešavanja. V tem oziru mnogi opazovalci menijo, da bo februar odločilni mesec.

Jugoslavija v letu 1975

Ob koncu leta se delajo obračuni. Včasih so več včasih manj pozitivni, včasih celo negativni. Glavni direktor jugoslovanskega zveznega zavoda za statistiko Ibrahim Latifić je pred dnevi na tiskovni konferenci v zveznem odboru za informacije nanizal predstavniki jugoslovanskega tiska nekaj podatkov, ki se nanašajo na 31. december

GENERALŠTABNI PPOLOKOVNIK
KAREL NOVAK UMRL

„Naša Reč“ srbski list, ki izhaja v Londonu, poroča v decemberski številki lanskega leta, da je koncem avgusta umr v Atenah generalštabni podpolkovnik Karel Novak, ki je bil leta 1941 imenovan od Draže Mihajlovića za poveljnika Slovenije jugoslovanske vojske v domovini. Po kapitulaciji Italije leta 1943 je odšel v Rim in od tam ilegalno v Srbijo, kjer pa je bil od gestapa aretiran. Ko so Zavezniki bombardirali aprila 1944 Beograd, mu je uspelo pobegniti iz zapora ter se je ponovno vrnil v Italijo, kjer naj bi stopil v vojsko ZDA.

1975. leta, to se pravi, da je nekatere podatke navedel tudi po približnih ocenah, ne pa po konkretnem seštevku.

Leta 1975 se je število jugoslovanskih državljanov povečalo za približno 200.000 in je tako konec leta 1975 Jugoslavija štela 21. milijonov 325.000 prebivalcev. V zadnjih petih letih, torej od 1971 se je število jugoslovanskih državljanov povečalo za okoli milijon ljudi, kar pomeni po 200.000 na leto. Vendar pri tem ne smemo misliti, da je tolikšen narastek. Število državljanov se večja tudi zaradi zmanjšanja smrtnih primerov v tem času, kajti krepko se je povečala, ali bolje, podaljšala poprečna življenjska doba, ki znaša že 65 let za moške in kar 70 let za ženske.

V minulem letu se je v Jugoslaviji poročilo 187.000 parov. V istem času pa se je razvezalo 25.000 zakonskih parov, to se pravi, da je šel narazen vsak sedmi zakonski par. Konkretni podatki direktorja zveznega urada za statistiko potrjuje, da je razporok pravzaprav zelo malo in je Jugoslavija glede tega med zadnjimi v Evropi.

V Jugoslaviji je „v delovnem odnosu“ nekaj nad 4.235.000 oseb. K temu je treba dodati še tiste, ki so zaposleni v vojski, kar pa je, seveda, uradna tajnost. Gornji podatki govore, da je lani bilo zaposlenih za 5,3 odstotka, več ljudi kot leta 1974. Kar 34,5 odstotka zaposlenih odpade na ženske, kar vsekakor ni malo, pa čeprav so nekatere dežele v svetu glede tega še pred Jugoslavijo. V proizvodnji je zaposlenih 3.840.000 oseb, od česar odpade skoraj dva milijona na industrijo, ostalo pa na vse druge ekonomske dejavnosti. Od celotnega števila ljudi, ki so zaposleni izven gospodarskih dejavnosti, je kar tri četrtine zaposlenih v šolstvu in kulturnih ustanovah. Statistika nadalje pravi, da je v minulih petih letih, torej od 1971 do 1975, našlo v Jugoslaviji delovno mesto skupno 800.000 ljudi.

Glavni direktor zveznega zavoda za statistiko je navedel tudi podatek, da se je družbeni proizvod vsega jugoslovanskega gospodarstva v lanskem letu povečal za 4 odstotke v primerjavi z letom 1974. Pri tem velja dodati, da se je industrijska proizvodnja povečala za 6 odstotkov, v tem ko kmetijska proizvodnja beleži celo dvoodstotni primanjkljaj v primerjavi z letom 1974, kar gre pa prvenstveno na račun pridelka žita, konkretnije pšenice, ki so jo 1975 pridelali za 30 odstotkov manj kot predlanskim.

Poprečni osebni dohodki jugoslovanskega državljanov so se lani povišali za 25 odstotkov, vendar se je realni osebni dohodek dvignil le za 1 odstotek, kajti v istem času so tudi življenjski stroški poskočili za 24 odstotkov.

Tine Debeljak

Nekaj novejših knjig in publikacij

5. ŠE TRETJA PLANINSKA KNJIGA

R. Dolhar: Pot iz Planin

V buenosaireskem emigracijskem tisku se ni bila omenjena lepa planinska knjiga, ki je izšla v Trstu v založbi Mladike in jo je spisal Dr. Rafko Dolhar ter nosi naslov Pot iz Planin (str. 85). Dr. R. Dolhar, sin znanega tržaško-goriškega javnega delavca, pa tudi sam delovni javni in politični delavec, je zdravnik, ki pa je navdušen planinec. Napisal je kot zdravnik že knjigo poljudno znanstvenih sestavkov s področja preventive prometnih nesreč človek in cesta. Toda tudi kot planinec je napisal že pred tem zbirko planinskih spisov Pot iz Planine (1971), ki ji je uvod napisal pesnik prof. Vinko Beličič. Zadržna njegova knjiga pa nosi naslov Pot iz planin in je posvečena „V spomin padlim v gorah“.

Toda iz branja teh planinskih spisov se vidi, da je notranje prav za prav pisana v spomin svojemu umrlemu očetu, s katerim sta opravljala skupno tu opisane ture. Zanimivo ve povedati, da sta v njegovih mlajših letih delala izlete v planine vsak zase — problem očeta in sinov! — toda v zadnjem času sta hodila skupno. Njegov planinski svet je Kugyjev svet: Zahodnih Julijcev na goriško stran, čudovita Trenta, Kaninske Alpe, pa više na Tirolsko na tritisočak Hochwilde, in celo še dlje

v Dolomite. Smo v svetu slovenskih gora onstran nekdanje meje: Dolhar opisuje posrečene in ponesrečene ture na Visoke Ponce, Trbiško Krnico, na Viško skupino, Belo špico, Gamsovko, Montaž, Jerebico itd. itd. na tuje gore. Pot iz Trente na Triglav pa ni prišla do vrha kakor tudi ne druga z Vrat od Kranjske strani skupaj z jeseniško skupino planincev. Ob tej pa je treba opozoriti na srečanje z našim Dinkom Bertonclem, ki je bil v tej jeseniški skupini. Slučajno. Dež jih je ujel pod Kriško streho, kjer so postavili Bivak IV. In tu Dolhar predstavi Dinka z besedami, ki jih je vredno ponatisniti (str. 50): „Sprva mi to ime ni nič posebnega pomenilo... Počasi smo se zapletli v pogovor in izkazalo se je, da imamo v družbi Slovence, ki je najvišje zlezal, namreč v gorah, saj je z argentinsko ekspedicijo, pravzaprav bi se pravilno morala imenovati slovensko-argentinska ekspedicija na Dhaulagiru prišel do višine 7.800 m. Da tega nisem bolje poznal, ni bila kriva le moja nevednost, temveč uradni molk tedanje slovenske planinske literature za podvige argentinskih rojakov v Andah. To je bilo tem slabše, ker si v tistih letih Slovenci v domovini še niso upali niti sanjati o alpinističnih podvigih v Himalaji, do katerih je prišlo šele veliko kasneje. Tako so v največje višine v Andah nosili slovensko trobojnico prav naši

rojaki, ki so si med tamkajšnjimi andinisti pridobili velik sloves; in mnogo vrhov in smeri v Andah nosi slovenska imena prav po zaslugi Bertoncija in njegovih tovarišev. Skrajni čas je, da se neha skrivati, da so, rekli bi, iz čisto bioloških razlogov alpinistične podvige v Andah opravili naši ljudje, ki so zadnjo svetovno vojno doživeli doma kot otroci.“

To je lepo priznanje delovanja, ki ga je v lepo omenjenih knjigah opisal dr. Arko, duša slovenskega andinizma!

In še drugo premišljevanje mu vzbudivi Dinkova prisotnost: „Kje si Domovina... Govorimo vsi en jezik, pa imamo v žepih trojne potne liste. Po novem bi nas klasificirali za trojne Slovence: v domovini, v zamejstvu, v zdomstvu. Vsak v drugi državi živimo, z drugimi problemi. Seveda država ni merodajna, država je geopolitična tvorba. Pripadamo torej različnim državam, pa smo vendar pripadniki istega naroda. To je tujcem, ki živijo v enonarnodnih državah, težko dopovedati. Mnogi ne ločijo pojmov narod in država. Toda, kaj je potem domovina? Ali imamo vsi, ki smo našli zavetišče v tem bivalju pod Kriško steno, eno in isto domovino? Za naše jeseniške prijatelje pač to ni problem. Toda ali imamo Dinko, ki je bil presajen v otroških letih v Argentino, in mi, ki smo rojeni tu (v Italiji), isto domovino? Domovina je kraj, kjer stoji tvoj dom ali očetov dom, zato smo včasih domovini rekli tudi očetnjava. Kje si torej, Domovina? (52)“.

To sta zanimiva citata iz te knjige,

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Močan orkanski veter je prve dni januarja povzročil v nekaterih predelih Evrope velikansko škodo. V Slovenijo je prišel že precej oslabljen. Močno oslabljena vetrovna fronta je šla preko Slovenije v noči od 3. na 4. januarja in je Ljubljani naredila celo — korist. Iz Ljubljanske kotline je pometla gosto meglo, ki je nasičena s strupenimi plini („smogu“ pravijo smod) zadnje dni lanskega leta močno dušila Ljubljančane.

LJUBLJANA — Zadnji komorni koncert v letu 1975 je imel Slovenski godalni ansambel 29. decembra. Koncert je bil domiselno izbran, a publike le bolj malo. Ansambel je izvajal dve slovenski deli. Parmov „Godalni kvartet iz leta 1923 je sploh bila prva javna krstna izvedba; ta skladba je precej zahtevna ter škerjancev Godalni kvintet, ki je monumentalno delo kaj primereno za bogato harmonsko oblikovanje izvajalcev.

LJUBLJANA — Mladinska knjiga je ponatisnila delo Ivana Preglja „Plebanus Joannes“. Kakor je običajno v zbirki „Kondor“, v kateri je knjiga izšla, ji je izrpen tvoj napisal Taras Kermauner, tudi potrebne opombe in pojasnila. Nazadnje je objavljen še izbor kritičnih in literarno-zgodovinskih sodb o pisatelju.

KRANJ — Združeno podjetje I-SKRA ima sedaj 65 podjetij (Temeljni organizacij združenega dela — TOZD-ov), od katerih bosta dve zagotovo zaključili poslovno dobo z izgubo. Eno je podjetje televizijskih sprejemnikov Pržanj—Ljubljana, kjer cenijo izgubo na 25 milijonov dinarjev; v tem podjetju je izguba že kar kronična. Drugo podjetje pa je v Žužemberku, kjer izdelujejo keramične kondenzatorje, izgube bo okoli 1.300.000 din. Še nekaj drugih podjetij se je borilo s težavami, pa so jih končno z raznimi sankcijskimi ukrepi le spravili nad vodo.

MARIBOR — Občinski svet se je 30. decembra spet ukvarjal z letališčem in ugotovil, da še vedno niso dokončno rešena finančna stanja, kljub temu pa da upajo, da bo letališče nared do maja 1976.

RADENCI — Ob svečanem podpisu o tesnejšem sodelovanju med 14. slovenskimi mineralnimi in klimatskimi zdravilišči, so 30. decembra povedali, da je Radenska v prvih enajstih mesecih prodala doma in na tujem 37 milijonov litrov slatine.

MURSKA SOBOTA — Ob prihodu zdomec za božične praznike v domovino, so marsike pripravljali posebne sestanke z njimi. Pa so morali ugotoviti, da zdomeci ti sestanki ne privlačujejo. V ljutomerski in radgonski občini so po pisanju Dela z dne 29. decembra partijske organizacije razoročarane, v murski in lendavski občini so doživeli ti sestanki polom povsod razen v obeh glavnih krajih teh občin.

KRANJ — Arheološka raziskovanja v Kranju so trajala 20 let, sicer s presledki od 1953 do 1973. Odkritja izvirajo

Na mestu, kjer so pokopavali Iliri priz grobišč, ki se dolga leta niso „selila“, blizu pred 600 leti pred Kristusom, so pokopavali tudi Rimljani, potem tudi prvi slovanski naseljenci in novejši, vse do 18. stoletja. Odkrili so tudi razne temelje raznih verskih zgradb, tako osmerokotno iz konca 8. stoletja, karnier iz 13. stoletja, spodnji del gotške pokopališke kapele z grobnico iz 15. stoletja in osilegij iz 18. stoletja, ki se s pet tisoč raziskanimi grobovi kar ponujajo za razstavo na mestu odkritja.

CELJE — V železarni Štore so železarji dali 71 predlogov za izboljšanje proizvodnje. Od tega je železarna sprejela 22. izumov, 41 pa jih še preučujejo. Po pisanju Dela z 29. decembra naj bi železarna Štore s temi „inovatorskimi predlogi prihranila 5 milijonov dinarjev“. Niso pa povedali, koliko so novatorjem za izume odrekli nagrade...

Umrli so od 6. do 18. januarja 1976.

LJUBLJANA — Ignacij Širca (83), viš. ban. sv. v p.; Stanko Končina, kap. 1. kl. v p.; Ivana Kozjek, up.; Jože Matko; Zofija Pirman, up.; Franciška Dobrilovič r. Koren, up.; Božidar Šterk, intend. of. bivše jug. v p.; Marija Trunkelj r. Fajdiga; Franc Vidic, up.; Franc Sedlar (80), up. juž. žel.; Olga Palčič, up.; Ivanka Colnar, up.; inž. Janko Torkar; Rudi Šolar; Antonija Selan (80), up.; Marija Samonig (83), up.; Viktor Sotenssek, šol. upr. v p.; Marija Golja r. Dobravec (98); Franciška Garbajs r. Mezek (71); Rozinka Marincič r. Dolinar (71); Jožefa Kralj; Dr. Jože Gračner, nam. pravobranila v p.; Franc Medle, strojev. v p. (82); Ana Urbanič; Pavla Markovič, up.; Ela Faninger, up.; Vinko Zalaznik (85); Marija Butkovič, up.; Ivan Cerar, up.; Erna Podgornik r. Pogorelec; Dr. Albert Trtnik (84), zdravnik v p.; Leopold Debevec, žel. inšp. v p.; Vera Strauss r. Vičič (79); Pavla Ratajc r. Per (78).

RAZNI KRAJI — Dr. Franjo Roš (93), odvetnik, Laško; Franc Maver (66), obrtnik v p., Črnuče; Ela Faganel r. Uranjek (70), Griže; Alojz Balant, sodnik za prekrške, Tolmin; Angela Stele (80), up., Domžale; Anton Omerza (69), up., Brezje pri Dobrovi; Jože Fajdiga, up., Kranj; Nika Antičević r. Marjan (80), Logatec; Jožef Mavrič, Vrhovlje v Gorenjih Brdih; Pavla Gabriel r. Alič, Trbovlje; Jakob Žumer (62), Radovljica; Anton Janežič, Troššine; Franciška Simončič r. Preskar, Podsreda; Stefanija Mlakar r. Rebec, Pivka; Filip Demšar (78), up., Domžale; Lojze Kerin (70), Grič pri Krškem; Jože Benedičič, up., Železniki; Dr. Dušan Kalan, odvetnik, Krško; Franciška Hodnik r. Novak (82), Logatec; Ivan Levce (Anžetov Johan) iz Obrij pri Ljubljani; Karel Narobe, up., Domžale; Franc Zore, up., Zagorje; Stane Glas, direktor TAPO, Trbovlje; Dr. Jože De Gleria, zdravnik, Bled; Anton Kokalj, Ihan; Franciška Tome r. Potokar (74), Lavrica; Jože Pavlica (71), Branik; Tončka Menart, Hotedršica; Janez Hočevar, Vrtače; Jože Mele, Zelše pri Cerknici; Franc Molka, up., Borovnica; Franc Ostan, Gor. Radgona; Mirko Juvančič, kroj. v p., Rakek; Zofka Podrešek r. Kokalj, škofja Loka; Viktor Schweiger, župnik v Trbovljah; Milka Mataje r. Hrovat, Strazhiše pri Kranju; Lojze Kerin (70), Grič pri Krškem; Ivan Fric-Zan (67), Tržišče na Dolenjskem; Ivana Erat r. Vovk (86), Bled; Janez Voljč (86), Zg. Kašelj; Mici Mally, Tržič; Rozalija Vrhunc (Zvegelnova mama iz Grada (93), Bled; Katarina Aš (76), Gor. Straža; Franciška Oblak r. Novak, Koprivnik pri Žirih; Elizabeta Počivalšek r. Strmečki, Krško; Matija Tekavec, šofer v p., Kranj; Marija Miklavčič, up. bolničarka, Celje.

Rast IV

Kot so to storili že trije prejšnji zadnji letniki, se je tudi lanski Roj abiturientov srednješolskega tečaja podal na zaključno taborjenje med bariloške hribe in jezera. Ob stiskanju rok, mahanju z robc in solzicami se je na dan sv. Treh kraljev vkrcala na prenasajen vlak skupina dvaintrideset dijakinj in dijakov, pač najmočnejša, odkar srednješolski tečaj obstoja. Taka vožnja je sicer združena s kopico neveselosti, a ko se skoro po dveh dneh odpre pred človekom prekrasna pokrajina, je vse hudo pozabljeno. Na postaji je dijake pričakoval g. Jože Mavrič, ki je skupino in njeno prtljago ne samo prepeljal k vznožju Catedrala marveč ji velikodušno odstopil za slučaj deževnega vremena prostore kluba, ki ga oskrbuje v Villa Catedral. To gostoljubnost so bili mladi primorani temeljito izrabiti, kajti vreme jim prvi teden ni bilo naklonjeno. Tako je prvih sedem dni poteklo bolj v duhu družabnega življenja, ob pesmi, igranju in kuhanju ter pranju, čeprav so se nebeške kangle sem ter tja le toliko zaprle, da je bila možnost priti en dan peš na Piedra de Cónor, drugič do jezera Gutierrez

in še celo dvodnevni izlet mimo Skalce in Tončkovega jezera do Schmollovega je bilo mogoče uresničiti. Potem je prišla selitev in z njo se je začelo pravnato taborenje. Na obali jezera Moreno se je dvignilo deset šotorov. V tistem, ki mu je bilo ime „Red v neredu“, so se nastanile Marija Čamernik, Mari Kurnik in Mirta Rant; v sosednji „Planiki“, Marjeta Dolinar, Maričič Dolinšek, Marjanka Kremžar in Alenka Polgrajc; v „Babjem gradu“ Irena šeme, Nežka Lovšin, Marjeta štefe in Lučka Zorko; v „Tronadorju“ Dana Zajc, Damijana Andrejak, Mari Makovec in Marija Novak; v „Nesrečni bolhi“ pa Francka Klanjšček, Magda Klemenc in Alenka Rajer. Niko Jakoš, Franci Medic, Marko Skubic, Franci Šturm in Martin Jeretina so zlezli pod „Ciganski šotor“; v „Jastrebu“ so se gnetli Andrej Keber, Igor Grohar, Dani Pavšer, Stan-ko Šenk ter Andrej Zakrajšek; v „Fantovskem gradu“ pa menda niso smrčali Frido Klemenčič, Miha Debevec, Andrej Grile in Franci Starič. Med njimi je bil še majčkeni šotor „Palčaja nemarnost“ v katerem je ravnal kosti lic. Janez Zorec, ki je pomagal voditi mla-

ŠOPEK NA GROB BIDOVČEVI MAMI

V široko poznani družini Zaplótink, p. d. Klemenc na Letenah, fara Gorice pri Golniku se je med enajstimi otroci rodila tudi Francka. Mladost je preživela v krogu družine in pri sestrah v škofji Loki in Lichtenturnu. Dočim sta njena dva brata dosegla visoke položaje — Janez kot vrhovni nadzornik železnice v Avstriji in Ignacij kot gimnazijski katehet, predsednik nadz. odbora Zadr. zveze, član npr. odbora „Union“ ter drugod, pa tudi kot velik dobrotnik revnih študentov — je Francka ostala kakor skrita vijolica in razširjala svoj prijeten krščanski vonj v svoji okolici.

Leta 1923 se je poročila s Antonom Bidovcem in se preselila na Kokrico pri Kranju. Gospod je blagoslovil njun zakon s tremi sinovi in štirimi hčerami.

V komunistični revoluciji so sredi zmed tistih let in zadnjih dni vkljub ogromni večini nasprotno mislečih v okolju našli pravo pot, pot zvestobe krščanskim načelom in zapustili svoje lepo imetje ter se podali v begunsko negotovost na Koroško. Po odsluženju dnini v tej deželi je vso družino vodila božja Previdnost v Argentino. Kar med prvimi so si postavili spočetka skromen, pozneje pa izboljšan dom v San Justu, kjer živijo še danes.

Mama! Na Vaš sveži grob, ki se je odprl 28. januarja in sprejel Vaše do skrajnosti izčrpano telo po sedemletni bolezni, Vam posajamo šopek skromnih vijolic, ki so bile znak Vašega značaja. Nobene hvale, nobenega priznanja in nič temu podobnega niste prenesli. Še svojo zlato poroko ste končno dovolili praznovati v najožjem krogu in v vsej skromnosti, da ne govorimo o drugih Vaših jubilejih. Vijolice so tudi znak pokore vsaj po barvi. Tako vdani v božjo voljo ste prenašali silne križe in težave življenja, vedoč da je tako Gospodu všeč in prav.

Prepričani smo, da že uživata neminljivo srečo sredi rajskih poljan in sredi blagega vonja vijolic.

Mama! Hvala Vam za blage nauke Vašega zgleda!

BARILOCHE

Ob desetletnici nesreče na Tronadorju

Kljub asfaltu ob jezeru Gutierrez je pot do Tronadorja še vedno razmeroma dolga. Dobri dve ulici za borih sto kilometrov.

V Pampa Lindi je posvetilo sonce skozi zaveso oblakov, a ob Črnem ledeniku je že kar primerno rosilo.

Stlačili smo se v Frenkovo gostilnico in uživali darežljivo gostoljubnost Cirila Markeža in njegove sestre Mije. Seveda smo ob udarjanju deževnih kapelj na strešne plošče postajali nestrpni. Deževno popoldne je nehoti spominjalo na poletno nevihto pred desetimi leti. Tudi takrat tukaj spodaj dan ni bil posebno slab in turisti so se povsem normalno gibal. A tam visoko na zgornjih ledenikih je besnel in divjal „beli veter“ z vso silo.

Slednjič smo dočakali, da se je zoperni dež prelevil v drobno pršenje. Brž smo zapustili zaprte prostore. Kratek premor v slabem vremenu nas je podprl v naših željah in slednjič je samo nekaj kapelj poškropilo izletnike, ki so se dvizali proti črnim stenam in mogočnim slapovom zaključne krnice doline ali proti samotnemu križu na vrhu morene.

Ker se je kasneje vreme spet skisalo, se je masa vršila v jedilnici gostilne. Soba se je docela napolnila. Kar lepo število Slovencev se je zbralo pod Tronadorjem. Sam ne vem, kako bi takšen sestanek imenoval. Morda romanje, morda spominski izlet, vsekakor pa kratko kramljanje z izginulima prijateljskima, Tomažem Kraljem in Božom Vivodom, ki sta pred desetimi leti za zmeraj ostala v belih prastranstvih tronadorskih ledenikov. Prav primerno se je duhovnik g. France Bergant ob mašni molitvi spomnil tudi drugih dveh žrtev And: Jožka Kastelica in Tončka Pangerca. Dan nesreče na Painu (17/1) se po naključju povsem sklada z dnevom

nesreče na Tronadorju (18/1). Tukaj se še dobro spominjamo, kako sta mlada akademika pred desetimi leti prisostvovala maši za Tončka ob Rožmanovem znamenju pri Skalci in odšla potem na Tronador. Prespala sta v skalnati duplini nad campingom in 18/1 dosegla vrh, kjer sta se podpisala. Kaj se je pozneje zgodilo, tega ne vemo in Tronador je ljubosumno shranil tajno njune usode za zidovi ledenih gradov.

Vsi vemo, kako je nesreča zadela svojce in prijatelje. Vendar bi želel dodati, da v viharni mrlzici sodobnega življenja vsak dan padajo neštete žrtve in da je med njimi malo takih, ki umirajo v težnjah po višini in lepoti, kar je ravno nekaterim planincem usojeno in naklonjeno.

Lep pozdrav, Tomaž in Božo, počivajta v miru v senci tronadorskih vrhov!

VA

CARAPACHAY

Če tudi so letne počitnice, mladina v našem Domu ne miruje. Predzadnji nedeljo, se je lepo število mladih zbralo v domu, kjer so imeli, kakor je bilo razvidno iz vabil, slovesno otvoritev nove poslovne dobe. To srečanje so začeli s sv. mašo, katero je opravil duhovni vodja Matija Bošnjak. Po maši pa se je začel sestanek, ki sta ga vodila predsednik odseka Franci Žnidar in pa predsednica dekleškega krožka Anica Klemen. Skupno so napravili načrte dela za to leto, si razdelili delo in v ta namen določili več skupin in pododsekov kot verski, športni, kulturni in dramatski ter gospodarski. Duhovni vodja je vzpodbudno govoril in navduševal mlade za delo, ki bo v korist njim samim. Prav tako je podal nekaj praktičnih navodil tudi predsednik Doma Lojze Sedej. Tlakovanje igrišča, je bil predmet daljšega razgovora, delo je že v teku in se bo končalo s skupno pomočjo.

Lepo število navzočih, kljub temu, da so nekateri odsotni in na počitnicah in pa zanimanje za sodelovanje kaže, da je mladina še na pravi poti.

Zadnjo soboto 31. jan. pa se je v Domu zbrala študirajoča mladina na skupni večerji, ob zaključku predavanj, ki jih ima za to mladino dr. Milan Komar. Vsako tretjo soboto v mesecu, razen v počitnicah se zbirajo mladi na teh predavanjih, mnogi pridejo tudi iz drugih krajev in se z veseljem in zanimanjem trudijo slediti predavatelju. Tema letošnjih predavanj je bila „človekova osebnost“.

Ta vrsta šole, kakor sami pravijo, je hvalevredna in koristna mladim, čeprav se bodo uspehi morda pokazali šele kdaj pozneje v njihovem življenju.

SAN MARTIN

Petnajstletnica Slovenskega doma

Letos bo Slovenski dom v San Martinu praznoval petnajstletnico blagoslovitve Doma. V ta namen se že vrše priprave za čim dostojnejšo proslavitev tega dogodka. Celodnevna proslava bo v nedeljo, 16. maja t. l. Biti bi sicer morala ta proslava še dne 2. maja t. j. 14 dni po Veliki noči, kakor se je vršila vsa leta od blagoslovitve Doma dalje. Toda ker letos sovpada obletnica Doma v San Martinu z obletnico doma v Carapachayu, je odbor sanmartinskega doma sklenil, da prestavi svojo obletnico na 16. maj, na kar že sedaj opozarjamo vso slovensko javnost v Argentini.

POIZVEDBA

V Franciji v Nancyju živi Rupnik Lovrenc, ki išče svojega brata Jakoba, ki naj bi živel v okolici Buenos Airesa pa se bratu nič ne javi. Ima dva sina odrasla, žena mu je umrla. Če kdo ve za naslov Jakoba Rupnika, naj ga sporoči upravi Svobodne Slovenije, ali pa naj ga opozori, naj se javi sam bratu Lovrencu, ki ima sledeči naslov: Rupnik Lovrenc, Rue Alexander I, St. Max, 54130 Nancy, Francija.

Pismo s Finske

Letošnja zimska tekmovalna — dvajseta najsta po vrstnem redu — se bodo vršila v Avstriji, na Tirolskem, na vesinah gore Patscherkofel, nekaj kilometrov jugovzhodno od Inomosta (Innsbruck). V svojo reprezentanco za nordijsko disciplino je Argentina delegirala naše tri mlade rojake, brate Jermanove, Matjaža, Markota in Martina. Vodi in trenira jih njihov oče, France Jerman. dvajsetletni argentinski prvak v smučkem teku na dolge proge. Medtem ko nekateri olimpijci trenirajo na Tirolskem, so naši dolgočprogaši opravili to na Finskem in prišli v Inomost šele 31. januarja, a so že lahko prisostvovali slavnostni otvoritvi olimpijskih iger dne 4. februarja. Našim mladim olimpijcem čestitamo k tej odlični in jim želimo kar največ uspehov. Iz Finske se nam je Frenk javil z dolnim pismom.

Vuokatti, 20. I. 76.

Na Finskem je ivje pa mraz

Pred davnimi — 40. leti, v olimpijskem letu, sva z bratom Jožetom na novozgrajeno smuško skakalnico pod Ajdovščino vžgala olimpijske kroge z letnico 1936. Biti soudeležene na tem klasičnem tekmovalju je višek sreče za športnika — a midva sva tedaj ostala le pri sanjah. Z živim zanimanjem sva tedaj spremljala naše slovenske smučarje, ki so tedaj v nemškem Ga.-Pa. zastopali jugoslovanske barve. Tedaj je na olimpiadi prvič zablestelo slovensko ime. France Smolej je ostal vse do danes edini Slovenec, ki se mu je posrečilo vrniti se med prvo desetorico Nordijcev.

Vojna vihra je pustila svoje posledice. Ob prvi povojni olimpiadi leta 48. mora brat Jože kot olimpijec ostati doma radi političnih vzrokov. Mene pa so medvojne revolucijske razmere v domovini odtrgale od rodni stez ter me vrgle v osrčje neznane Kordiljere, ki mi je pa kmalu postala domača vsaj tedaj, ko sem po z lastnimi rokami izstreljenih stezah drsel z dilcami ter sanjal o izgubljenih smučinah tam okrog Gorozeč, žabjega in naše Ajdovščine.

Olimpijsko leto 1956, 20 let pozneje pa mi je pripravilo dvoje presenečenj. Argent. revolucija l. 55. mi je preprečila toliko pričakovano udeležbo olimpiade v Castini in ravno v času iger, se nama je rodil prvi sin. Mogoče bo imel on več sreče, sem si mislil tedaj.

Zdaj je minilo že drugih 20 let. Po smučinah skrivnostne Finske drse trije mladi fantje in se pripravljajo na svoj olimpijski krst — spremljam jih, a moj korak jih ne dohaja več, zgube se med smrekami in pred mano ostane le še smučina. Prav tako, kot je nekoč vodila od nas, čez hrib proti Zaborštu, kjer sem tolikokrat sanjal o olimpiadi, danes pa tu vadim svoje sinove, da bodo pod sinje-belo zastavo zastopali našo novo domovino.

Na Finskem se nahajamo že od 11. januarja ter smo nastanjeni v modernem inštitutu za telesno vzgojo v vasi Vuokatti, to je nekako v sredini Finske proti ruski meji (v Kaseliji). Snega je dovolj in mraza tudi, kar malo preveč. Saj se stalno suče okrog — 25° C, do sedaj smo imeli en sam „topel“ dan, ki je živo srebro zlezlo do -15°. Fantje trenirajo kar se da, vendar pa se pri tej temperaturi na noben način ne da segreti, pa če človek še tako hitro teče, te le povsod ščipa mraz in je naš cilj vedno sauna, kjer si zopet opomoremo.

Od tu odpotujemo 29. in upamo, da bomo 31. januarja že na Tirolskem. Pozdrave vsem znanecem v Argentini in drugod po svetu. Z Olimpiade se bom pa še kaj oglasil.

France Jerman

ŠE KAJ O NE-DELU V JUGOSLAVIJI — O delu in nedelu, predvsem pa o nagrajevanju enega in drugega v Jugoslaviji je bilo že veliko napisanega in predebatiranega na raznih delegatskih sestankih. Najpogostejše so tarča teh razgovorov zadržana „angažiranost na delovnem mestu“ ter neopravičeni izostanki in podobno.

Manj pa je slišati, da so številni tudi opravičeni izostanki. Strokovnjaki so izračunali, da povprečen jugoslovanski državljani počiva natanko 111 dni. V to število so računali državne in republiške praznike, nedelje in proste sobote. Razen tega pa ima državljani pravico do letnega dopusta — povprečno znaša ta 23 dni v letu, kar da skupaj 134 dni.

Seveda je teh dni počitka državljani vreden, toda če bi povprečen jugoslovanski državljani prav toliko dni — po pisanju zagrebškega Vjesnika — tudi pošteno delal, bi bilo vse kar v najlepšem redu.

—č

PO ŠPORTNEM SVETU

S SKOKI NA OBERSTDORFSKI skakalnici se je 30. decembra začela tradicionalna novoletna turneja „Inter-sport“. Za to turnejo se je prijavilo 17 držav. Jugoslavijo so zastopali Norčič, Stefančič, Loštrek, Demšar, Mjalkar in Dolhar. Slovenski udeleženci so imeli želje uvrstiti se okoli 20. mesta in s tem izpolniti vsaj normo za nastop na Olimpijadi, ki se bo začela te dni v Innsbrucku. Toda jim ni šlo kaj prida od rok. V Oberstdorfu je zmagal mladi Avstrijec Innauer s 108,110 m pred Dannenbergom (NDR), Slovenci pa so bili slabi: Loštrek 36. (98,98 m), ostali so zasedli mesta od 51. dalje.

V Garmischu je zopet zmagal Innauer s 95,89 m, pred Zahomčanom iz Slovenske Koroške Hanzom Schnablom, ki je zmagal lani na tej skakalnici. Tretji je bil Dannenberg. Slovenci so še bolj razočarani, najboljši je bil spet Loštrek s 57. mestom (78 m 5, 80,5).

V Bergislu pri Innsbrucku je zmagal Dannenberg s 89,99,5 m, drugi Zahomčan Schnabl s 90,5,9 in 99 m. Innauer je v prvem skoku imel smolo, v drugem je nekoliko popravil. Toda v skupni oceni je padel na četrto mesto. Med Slovenci je bil spet najboljši Loštrek s 40. mestom in skokoma 74 in 84,5.

Prvo mesto v skupni oceni je skoraj zagotovljeno Vzhodnemu Nemcu Dannenbergu. Kajti samo izredno slab dan bi mu mogel preprečiti naslov. Za njim pa so kar štirje Avstrijci in sicer Slovenec iz Zahomca Schnabl, ki zaostaja le 11 točk za prvim ter Bachler, Innauer in Wanner.

V LJUBLJANI je bil prve dni januarja mednarodni mladinski hokejski turnir, ki so se ga udeležili Jugoslavija, Finska, Poljska, Švedska in Švica ter ZRN. Zmagala je Finska mladinska ekipa brez poraza, zbrala je 10 točk, sledile so Švedska, ZRN, Poljska, Švica, zadnja je bila Jugoslavija brez zmage. Mlada jugoslovanska ekipa je v zadnjih tekmah nekoliko popravila slabo začetno igro, toda zmage ni mogla doseči.

SLOVNOSTNA OTVORITEV XII. ZIMSKE OLIMPIJADE se je vršila 4. februarja v Inostu na Tirolskem, Avstrija. Kot prve discipline so na vrsti umetno drsanje in sankanje (bob). V nordijski disciplini bodo za Argentino tekmovali naši rojaki bratje Jermin Matjaž, Marko in Martin.

Za dobro voljo

VSE ZA MARŠALOVO ZDRAVJE

Veliko zborovanje. Na jugu države. Slavnostni govornik — Tito. Osnovna tema — finančni neuspehi vodilnih gospodarstvenikov in nezadostna delovna storilnost produktivnega sektorja. Še zlepa jim ni bral takih levit, da se je sredi sončnega dne kar bliskalo. Proti koncu se pa le domisli, češ, gvišno je gvišno, in v teh negotovih časih ne kaže preveč zagreniti državljanov. Vsaj proletarske večine ne. Zato modri mož solzavo izjclja:

„Tovariši in tovarišice! Ko bi vam le mogel dopovedati, kakšne srčne bolečine mi povzroča tisti sektor našega delovnega ljudstva, ki zasluži samo tri-

OD VSEPOVSOD

MNENJE O TELEVIZIJI — Trinajst avstralskih znanstvenikov je sestavilo študijo o vplivu televizije na podlagi poskusov v Ameriki in Evropi. Po teh izsledkih pretirano gledanje televizije povzroča agresivno vedenje in zmanjšuje že tako nezadostno družabnost med ljudmi; pretiranost pa celo more privedi do omejitve delovanja nekaterih možganskih funkcij. To študijo je priobčilo avstralsko ministrstvo za pošto, strokovnjaki pa so poskušali s študijo vsaj delno ovreči izobraževalno funkcijo tega modernega množičnega občila.

BEOGRAD. Pretekli mesec so našli v opučenih kletnih prostorih neke stare beograjske hiše, v kateri je imela pred drugo svetovno vojno svoje prostore neka banka, v kletnih prostorih pa svojo zakladnico, še 398 neodprtih safe-ov. Od teh je bilo 198 praznih, v ostalih 200 pa je bilo hranjenih za deset milijonov dinarjev (580.000 dolarjev) dragotin. Med drugim so našli v teh omarih kakih 1.000 platinastih prstanov, nad 2.000 zlatih uhanov z diamanti, 50 platinastih veriž, 66 ur in 200 nad 700 let starih kovancev. V zmedah med — in povojnih časov najemniki safe-ov verjetno niso več mogli rešiti svoje lastnine.

sto tisoč dinarjev na mesec!“ In z dobro priučeno igralsko kretnjo objame svoja široka okolajdana prsa tam, kjer naj bi bilo srce. Za nemeček pa potoči še par solza.

Prav v dno titovsko navdušenega srca je pretresla ta maršalova tragedija navzočega miličnika. Pri priči in po svoji partijski dolžnosti sklene prepričati še hujšo in skrajno nesrečo. Ves nasršen odločno zavzame postojanko na cestnem križišču, pa začne ustavljati in zaslisevati avtomobiliste. Prvi pridrvi srebrn Mercedes, najnovejši model:

„Koliko zaslužiš, tovariš?“ vpraša debeluha v vozu.

„Poldrugi milijon,“ zviška zabrunda le-ta.

„V redu. Vozi naprej!“

Koj za njim uspe prav korak pred policajem pritisniti na zavoro elegantni Alfa Romeo. In spet:

„Koliko zaslužiš, družje?“

„Milijon!“ zadoni ošabno izza volana. „Dobro! Napred!“ ga odslovi čuvar prometa.

Potem se privrti izza vogala Fiat 128. Nejevoljen zaradi nepotrebne prekinitve vožnje, osorno zagodrnja oni iz voza v odgovor: „Osemsto jurjev.“

„Hajdi, vozi dalje!“ je spet zadovoljen mož postave. A že pridrdra z druge strani bolj pohlevni fičko:

„Ej prijatelj,“ potoži vozač stražniku na vprašanje po zaslužku, „časi so slabi, samo pol milijona na mesec postigram iz dveh služb.“

„Že prav, kar naprej!“ mu da miličnik prosto pot. Medtem pa prisopiha nasproti kolesar, oprtan s težkim nahrbtnikom. Pokorno stopi na povelje s kolesa in ponižno pojasni radovednemu policaju:

„Tristo tisoč, tovariš miličnik, mi dajo na mesec.“

Upravičen naval jeze zalije tedaj s krvjo policajev obraz: „Aha! Tak ti si eden tistih, ki razjedajo srce in zdravje in življenje našemu maršalu! Te bom

že jaz izučil...!“ Nakar mu v poduk na mestu titoljubno nasuje s pendrekom krepko porcijo gorkih batin.

OBVESTILA

NEDELJA, 22. februarja:

Na Pristavi v Castelarju 8. pristav-ska tombola.

SOBOTA, 28. februarja:

V Slovenskem domu v San Martinu velika pustna prireditev.

NEDELJA, 29. februarja:

V Slov. domu v Cañapachayu pustna družabna prireditev. Sodeluje slovenski instrumentalni ansambel.

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escritano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires.

Pta. baja, ofic. z

T. E. 35-8827

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

Specialist za ortopedijo in travmatologijo

Marcelo T. de Alvear 1241, pta. baja Capital Federal Tel. 41-1413

Ordinira v torek in petek od 17 do 20. Zahtevati določitev ure na privatni telefon 628-4188.

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Miloš Stare Director: Tone Mizerit

Redacción y Administración: Ramón L. Falcón 4158 1407 Buenos Aires Argentina T. R. 69-9503

Uredniški odbor:

Miloš Stare, Pavel Fajdiga, dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj in Tone Mizerit

Corre-Argentin-Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 1.311.428	

Naročnina Svobodne Slovenije za 1. 1976 za Argentino \$ 1.400.— (140.000), pri pošiljanju po pošti \$ 1.450.— (145.000); ZDA in Kanada pri pošiljanju z avionsko pošto 20 USA dol.; obmejne države Argentine 12 USA dol.; Avstralija 25 USA dol.; Evropa 23 USA dol., ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 15 USA dol.; Evropa 17 USA dol.

Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, T. E. 33-7213.

Poravnajte naročnino Svobodne Slovenije!

8. PRISTAVSKA TOMBOLA 22. FEBRUARJA OB 16³⁰

LUKY

RUTA 205 FTE. ESTACION TEL. 295-1197

AVDA. 25 de MAYO 136

ALMAFUERTE 3230 a 1 cuadra Municipalidad

AVDA. PAVON/H. YRIGOYEN 8854/62 TEL. 243-2291/3058 (Entre Boedo y Sáenz)

EZEIZA

C. SPEGAZZINI

SAN JUSTO

LOMAS DE ZAMORA

Opozarjamo, da imamo v Lomas de Zamora, v našem novem velikem lokalu, vedno na razpolago najfinejše pohištvo.

Vsem rojakom sporočamo žalostno vest, da se je 27. januarja preselila iz doline solz v pravo domovino vseh zemljanov naša draga žena, mama in stara mama, gospa

Frančiška Bidovec roj. Zaplotnik

Njeno izmučeno telo smo položili k zemljskemu počitku na pokopališču v San Justo.

Ob tej priložnosti si štejemo v dolžnost, da se zahvalimo msgr. Antonu Oreharju za pogrebno sv. mašo in vodstvo pogreba ter njegove tolažilne besede; č. g. dr. Alojziju Starcu za njegovo skrb, saj ji je skozi sedem let njene bolezniravno redno nosil rajsko tolažbo; vsem č.č. g. g. ki so ob njenem mrtaškem odru opravili molitve za pokojne; prav kakor vsem številnim kropilcem, ki so molili za njeno dušo in prosili neskončno Ljubezen, naj jo sprejme v svojo rajsko blaženstvo, kakor tudi vsem, ki so ji kakorkoli izkazali svojo bratsko krščansko ljubezen.

Priporočamo jo v molitev.

Žalujoči:

Tone, mož sinovi nj hčere, Francka z družino, Jože, z družino, Mara, Dora, France, Tone z družino in Ivanka por. Šeme z družino; Karel, brat, in ostalo sorodstvo.

Buenos Aires, 28. januarja 1976.

Ludvik Puš

NA DOLGO POT

Ali sem ravnal brezpametno? Pomislil sem na prijatelja p. Odila, ki se gotovo jezi: prav mu je, zakaj ni poslušal pametnih nasvetov in je rinil v nesrečo! Pomislil sem na drugega prijatelja v stolnem župnišču, ki mu mora biti tesno pri srcu: ali sem napak svetoval? In pomislil sem na starega prijatelja na steni v špitalski cerkvi v Celovcu in ga vprašal: Tadej, kakšni so tvoji načrti z menoj? Začetek je klavrn. Toda, toda ne vem božjih načrtov, ki se iz poraza lahko spremenijo v zmago. Kljub vsem takim mislim tiste dneve nisem bil nič kaj optimističen.

Razmišljujoč, kaj bodo storili moji prijatelji zunaj, sem bil do kraja prepričan, da ne držijo rok križem. V dobi od prvega zavora sem bil postal toliko poznan med celovškimi in okoliškimi begunstvom, da je moral moj ponovni odgon v ječo vzbuditi vznemirjenje in odpor tudi in zlasti med njimi. Zaupal sem, da se bo spremenil v akcijo.

Toliko je bilo v meni zaupanja in vere v odločnost in sposobnost vseh teh ljudi, da sem vsako rutinsko možnost izročitve popolnoma zavrgel. Skrbelo me je le, če bodo začeli svojo akcijo zgodaj dovolj, da se onemogoči kak zakotni postopek od strani titofilskih Angležev na nižjih položajih v FSS, in bi me iz ječe predali kar direktno jugoslovanskim vojaškim ali drugim emisarjem ter postavili celotno FSS pred izvršeno dejstvo. Toda zanesel sem se, da za tako

možnost ne vem samo sam, marveč tudi moji reševalci. Miren sem se vračal k svojemu čitvu in hladnokrvno čakal dneva, ko mi bo svoboda vrnjena. Položaj je bil sedaj res povsem drugačen kot prvič.

Šef Intelligence Service-a

Zunaj jetniških zidov se je začelo delo za mojo svobodo tisti trenutek, ko me je avstrijski orožnik odvedel iz uradov FSS v celovški zapor. Ženo je ponovna aretacija silno prestrašila in jo je Didica odpeljala na njihov dom. Tam je njen oče povedal, kaj misli on od svoje strani podvzeti v mojo rešitev. Dr. Blüml se niti ni preveč začudil, ko jo je zagledal vso prepadeno na vratih svojega stanovanja. Takoj mu je bilo jasno, kaj se je dogodilo, in še preden je ona mogla povedati novico, je že rekel:

„Zapri so ga, kajne? Grdobija je to. Ne sme se posrečiti in se ne bo posrečila. Kar mirni ostanite, gospa, in trdno zaupajte v božjo in našo pomoč. Jaz sem trdno prepričan, da ne bo zmagalo zlo, v tem slučaju ne!“

Nekoliko pomirjena je potrkala na vrata najbolj častitega med begunci, ljubljanskega škofa Gregorija Rožmana. Ko jo je zagledal, ji je prihitel nasproti, jo prijel za obe roki in dejal:

„Zvedel sem že sinoči, kaj se je zgodilo. Bal sem se tega, zato sem mislil, da bi bilo bolj prav, če bi se ne bil

javil. Vendar sedaj še ni mogoče vedeti, ali morda ta pot ne bo bolj pravilna. Dr. Blüml je sinoči prišel sem in vse povedal, kakor je bil malo prej zvedel. Potem smo s celovškim ordinarijem govorili o usodi vašega moža. Obljubil je, da bo osebno interveniral tudi on sam. Zatorej pogum, ljuba gospa! Jaz sam ne morem drugače pomagati, kot s tem, da bom molil za skorajšen srečen izid.“ Izrazil je bojazen za vse one, ki so po taboriščih, in jih bodo morda tudi preganjali. Zelo je bil žalosten.

Tako se je začel od več strani dogovorjeni postopek za mojo osvoboditev. Vse skupaj bi pa vendar komaj moglo zadostovati za zadovoljiv uspeh, če bi ne bil stal na čelu angleške varnostne službe v Celovcu prav v tistem času mož, ki ni bil v prvi vrsti samo Anglež, visok oficir, ampak ki je bil predvsem tudi — človek. To se pravi, da je gledal v drugi osebi, pa naj je bila tudi odvisna od njegove volje in se nahajala v še tako bednem položaju — so-človeka, ki mu gredo enake pravice kot jih reklamira sam zase. In je bil pošten človek. Kot takega sta ga poznala tudi dva Mihajlovičeva četnika, ki sta imela dobre zveze z angleško varnostno službo.

Vemo že, da se je oficirski zbor osme armade nekako na polovico delil v navdušene kolaboraterje s komunisti na eni strani in njihove nasprotnike na drugi. Grozila je nevarnost, da bi filokomunistični oficirji pri FSS, izročitev izvedli brez vednosti vrhovnega komandanta. Zato je bila naglica pri intervencijah v mojem primeru tako važna. Komandanta je treba takoj informirati in ga za primer interesirati — to je bila parola vseh mojih prijateljev. On si bô pri-

držal končno odločbo ter filokomunističnim oficirjem in njihovim pomagačem iz Jugoslavije prekrižal načrt. Med tem bo mogoče komandantu predložiti zanesljive podatke o moji osebnosti in o mojem delovanju med vojno in revolucijo.

Kako so moji osvobodjevalci svojo nalogo izvajali, nisem nikoli zvedel, ker sem po izpustu iz ječe živel v skrivališču, od koder sem se pozneje izselil iz angleške okupacijske cone. Nihče ni imel dostopa do mene, razen moje žene. Tudi ne morem vedeti, kako in v koliko je njihovo posredovanje vplivalo na komandanta, če je sploh kaj. Angleži so znani kot samostojno misleč in ponosen narod. Njihova jurisprudenca ima svetoven sloves. Ne bi si zatorej upal reči, da je komandant odločil v mojem primeru tako kot je, zaradi posredovanja in prepričevanja mojih posrednikov, ali zato, da bi njim ustregel. Ugotovil sem to, ko sem z njim osebno govoril. Nesporna pa je njihova zasluga, da so pravočasno vzbudili njegovo pozornost za moj primer, da je stvar osebno vzel v roke, pregledal informativni material in morda zahteval podatke o meni in mojih akcijah še iz drugih virov, in si ustvaril pravilno in pravično sliko. Dovolj je bilo, da so me rešili.

Bilo je na Malega Šmarna dan, 8. septembra 1947, ko zarožljia v vratih male celice ob nenavadni uri popoldneva ječarjev ključ. Bila je sredo, ko je delo počivalo. Avstrijci so imeli redno takozvani „Ruhetag“ na ta dan v tednu, držali so ga tudi Angleži. Njihovi uradi na ta dan niso bili odprti, tudi uradi na FSS so bili prazni in zaprti. V ječo stopi avstrijski orožnik in pokliče moje

ime. Sedel sem pri mali mizici, kot običajno, in se bližal v romanu I promessi sposi ravno srečnemu in veselemu zaključku. Vstanem in povem, da sem jaz tisti, ki ga kliče.

„Nehmen Sie ihre Sachen, Sie gehen mit mir.“

Tuje je zazvenela v mojih ušesih ta govorica, da sem se zdrnil in ustrašil. Kaj se pravi: Sie kommen mit mir? Ni dejal: Sie sind frei, kakor prvič. Kaj to pomeni? Kot blisk mi je šinil v glavo Wolfsberg, kjer je že deseti mesec prenašal težo koncentracijskega taborišča pod angleško firmo moj slovenski sojetnik iz prve ječe. V Wolfsberg me bodo premestili, me je sprelatelo. Misel na wolfsberško taborišče me je globoko potrla zato, ker smo iz poročil naših slovenskih jetnikov zvedeli, kako neznosne razmere vladajo tam, in da je od tam izročitev bolj verjetna in gotova kot iz ječe. Vesti so bile do kraja vznemirljive, strahotne. Če bi me hoteli izpustiti na svobodo, bi ne prišel orožnik in bi ne rekel: Sie kommen mit mir.

Tako me je vse skupaj vznemirjalo, da se nisem mogel premagati, da bi oboroženega spremljevalca na cesti ne vprašal, kam me pravzaprav pelje — čeprav sem pričakoval, da ne bo odgovoril. Pri naslednjem vprašanju sem bil bolj precizen: ali sem na poti v taborišče Wolfsberg? Pogledal sem ga in videl, da je čisto nalahko odkimal. Odleglo mi je, živčna napetost je popustila. Nič več nisem spraševal, vedel sem, da ne sme odgovarjati. In sva koračila iz ulice v ulico, končno zavila na Bahnhofstrasse in jo mahnila proti realki.

(Bo še)